

Fabók Dávid

Szerkesztői levél

„...szabadítson meg és őrizzen meg téged az Úr a torokbajtól és minden más betegségtől!” – szól a Balázs-áldás szövege. Az örmény származású Szent közbenjárását kérő ima talán nem is fejezhetné ki jobban ez évi kívánságainkat. Persze sem az ima, sem mi nem csak a fizikai torokfájdalmakra gondolunk, hanem arra is, hogy „kígyót-békát” egymásra ne kiáltunk, ne süllyedjünk semmiképpen verbálisan sem egy bizonyos szint alá. Ránk fér ez a kívánság és ránk fér a segítség is. Magyarországon idén választások lesznek és ez a fentiek betartását mindig megnehezíti. De higgyünk! Az ima és a közbenjárás minden biztonnal segít. *Szent Balázs püspök* és vértanú életébe pillanthatunk be ezen lapszámunkban, megidézve alakját a magyar irodalom és a néphagyomány mélységeiből is.

Lelkünk és testünk tisztulását, emelését szolgálja, ha az egyre világosodó időben, február-március táján mind több időt töltünk a szabadban. Sétáljunk, kiránduljunk, túrázzunk, ha tehetjük. Egy magyar-örmény ezen tevékenységével hírnevet is szerzett magának, hátha nekünk is sikerül. *Czárán Gyuláról* van szó, aki bár jogász lett, nem feledte régi álmát, hogy bebarangolja a Bihari-hegységet. Sőt, tudományosan bejárta hegyet, völgyet, barlangot, térképet készített, ismertető útleírásokat írt a tájról, melyet annyira szeretett és magukat, kik a bihari természetjárást oly nagyra tartották, „Bihargók”-nak nevezte el.

Örömmel adunk hírt arról, hogy a Pázmányon az itt tanuló örmény diákok nemcsak iskolára, hanem otthonra is leltek,

decemberben meg is látogatta őket *XXI. Rafael Péter Minászján* örmény katolikus pátriárka, ami komoly elismerése a hazánkban folyó armenológiai oktatásnak.

Februárban jelent meg *Dr. Békefy Lajos Ph.D.* református szociáletikus, közíró, világvallás-kutató cikke a *bekefy.agnus-radio.ro* oldalon, a máig tartó, sőt mondhatjuk, erősödő keresztényüldözésről. A cikk a témát *Aida Schlaepfer Al Hassani* Svájcban élő, libanoni származású filmrendező legújabb filmjén keresztül közelíti meg. *A Lelkek átutazóban* című film az örmény népihitvallással foglalkozik, de a rendező más filmjeivel együtt sajnos párhuzamot láthatunk az akkori és ma is zajló keresztényüldözés között. *Aida Schlaepfer* dokumentumfilmjei elérhetők a legnagyobb videó megosztó portálon, a témában különösen a *NouN* című film megrázó, melynek címe az arab N betűre utal, melyet az Iszlám Állam fegyveresei festenek fel a keresztények házaira, mintegy megjelölve őket a pusztulásra, ahogy azt egy másik rezsím idején a Dávid-csillaggal tették. A *Noun* a „Nasrani”, azaz Názáreti jelölése. Szomorú, hogy a téma máig aktuális, ahol tudunk tenni meg mindent, hogy erre felhívjuk a figyelmet, ez *Schlaepfer* célja is filmjeivel.

Jordi Savall a régizene egyik markáns és híres mestere, aki az Örmény Lélekről készített lemezt, hagyományos örmény dallamok felhasználásával. Bemutatjuk őt és pályáját és javasoljuk a lemez meghallgatását, hogy emelkedjen a lélek és valóban világosság legyen végre a szívekben lelkekben is.

Szent Balázs, Szebaszté püspöke

A lexikonok száraz tényei szerint:

Név: Balázs – Blasius, latin eredetű név jelentése: „dadogó”. **Ünnepe:** Február 3. **Attribútuma:** püspöki öltözetben, pásztorbottal egy fiúval **Andráskereszt** alakú **gyertyákkal**. **Patronátus:** orvosok, építőmunkások, kőművesek, szabók, takácsok, cipészek, kőfaragók, gyertyaöntők tekintik égi pártfogójuknak. **Ünnepét Rómában a 12. század óta ülik február 3-án. Meghalt: 316. De ki is volt Szent Balázs?**

Szent Balázs a korai kereszténység azon szentjei közé tartozik, akiknek emlékezete a kultuszban, a névadásban vagy a népszokásokban elevenen maradt meg, életükre vonatkozóan viszont kevés történetnek tekinthető adattal rendelkezünk. Ami biztos, hogy eredetileg orvoslással foglalkozott nevéhez sok csodás gyógyítás fűződik.

A hagyomány szerint örmény származású volt, és olyan példamutató keresztény életet élt, hogy a Kappadókiai Szebaszté hívő népe püspökké választotta. Balázs erre a Szentlélek indítását követve visszavonult egy magányos hegyi barlangba, jóllehet ez nem egyezett a kor püspök-eszményével. Innen vezette imádkozva, tanácsokat osztva és gyógyítva a rábizott közösséget. Madarak hordták néki az élelmet, és a vadak egy szívvel, egy lélekkel sereglettek hozzá. Addig el sem távoztak tőle, míg áldólag rájuk nem tette a kezét. Ha pedig valamelyik megbetegedett, tüstént őhozzá ment, és teljesen visszanyerte az egészségét.

A vidék ura egyszer vadászni küldte katonáit, s azok máshol hiába fáradozván véletlenül Szent Balázs barlangjához jutottak, ahol nagy sereg vadállatot láttak álldogálni. Igen megdöbbenetted őket, hogy semmiképpen nem tudják elejteni azokat, s jelentették uruknak. Az még több katonát küldött, s megparancsolta,

hogy az összes kereszténnyel együtt vezessék elébe Szent Balázst.

Azon az éjszakán háromszor megjelent Krisztus Szent Balázsnak, ezt mondván: „Serkenj föl, s mutass be nekem áldozatot!” S íme, odaértek a katonák, ezt mondván: „Gyere ki, hívat a mi urunk!” Felelt nekik Szent Balázs: „Jól tettétek, hogy eljöttetek, fiaim. Most már látom, hogy Isten nem feledkezett el én rólam.” Velük ment, s egy percre sem hagyott fel a prédikálással, és sok csodát tett a szemük láttára. Akkor egy asszony a lába elé vitte haldokló fiát, akinek torkán akadt egy halszájka, és könnyek között kérlelte, hogy gyógyítsa meg. Szent Balázs pedig kezét reá vetvén imádkozott, hogy a fiú és mindazok, akik az ő nevében valamit kérnek, nyerjék el a gyógyulás ajándékát, s a fiú mindjárt meggyógyult.

Amint Balázs a városba ért, a fejedelem parancsára tömlöcbe vetették. Másnap maga

elé állította, és meglátván, nyájas szavakkal üdvözölte, mondván: „Örülj, Balázs, istenek barátja!” Kinek Balázs: „Örülj te is, jó fejedelem, de ne mondd azokat isteneknek, hanem ördögöknek, mivel örök tűzre vettetek azokkal együtt, akik őket tisztelik.” A fejedelem haragra gerjedt, megbotoztatta, és visszalökte a tömlőcbe. Mondta erre Balázs: „Ostoba, azt hiszed, hogy a te büntetéssiddel elveszed tőlem az én Istenemnek szeretetét, aki bennem lakozik, s megerősít engem?” Mint előbb barlangjában, a börtönben is sok segítséget kérő ember kereste föl. Rabságában sok-sok csodát tett, amelyekről a legendája beszél. Ezután Balázst kivették a tömlőcből, majd mikor a fejedelem nem volt képes az istenekhez fordítani, felakasztatta egy kínzófára, a húsát vasfésűvel marcangoltatta, s így vitte ismét vissza a börtönbe.

Hét asszony ment a nyomában, és vércseppjeit összegyűjtötték. Őket is elfogták és kényszerítették, hogy áldozzanak az isteneknek. Ám ezt mondták: „Ha azt akarod, hogy a te isteneidet tisztelettel imádjuk, vitesd őket a tóhoz, hogy arcukat megmosván, tisztábban imádhassuk őket.” A fejedelem megőrül, és gyorsan teljesedik a parancs. Azok pedig megragadták az isteneiket, és a tó közepébe vették, mondván: „Meglátjuk, istenek-e?!” Meghallván ezt a fejedelem magánkívül őrtöngött, csapkodta magát, s ezt mondta szolgálóinak: „Miért nem fogtátok isteneiket, hogy ne küldhessék őket a tó mélyére?” Azok így feleltek: „Csalárdul szoltak véled az asszonyok, és a tóba vetették az isteneiket.” Mire az asszonyok: „Az igaz Isten nem tűr hamisságot, de ha ezek istenek lettek volna, előre tudják, mit akarunk velük cselekedni.” A fejedelem éktelen haragjában az egyik oldalra olvasztott ólmot, vasfésűket és hét megtüzesített mellvértet tétetett, a másik oldalra pedig hét vászon-

Könyörgés Szent Balázs püspök közbenjárásáért

Istenünk, aki Szent Balázs püspököt oltalmazó segítségül adtad népednek, kérünk, közbenjárására engedd, hogy földi életünkhöz egészséget és békét, örök életünkhöz pedig irgalmat nyerjünk Tőled! Krisztus Urunk különféle adományokkal segíti Egyházát, hogy a természetfölötti hit megnövekedjék bennünk. Ajándékai áradását kérjük közös imával:

Adj, Urunk, új szenteket korunknak, akik közvetítik hozzánk irgalmas jószágodat.

Add meg, Urunk, a gyógyulás ajándékát a testi betegségben sínylődőknek.

Add, hogy a lélek egészségét is károsodás és törés nélkül őrizzük.

Add meg a hősiesség ajándékát, hogy a szent vértanúk nyomát követhessük.

Add, Urunk, hogy a szentek és vértanúk között kapjunk helyet az ítélet napján.

Urunk, Jézus Krisztus! Te megígérted, hogy a Benned hívőket jelek és csodák kísérik. Kérünk Szent Balázs közbenjárására engedd megéreznünk ajándékozó jószágodat és erősítsd testi-lelki egészségünket. Aki él és uralkodik mindörökkön örökké. Ámen.

A Balázs-áldás könyörgése

Szent Balázs püspök, vértanú közbenjárása által szabadítson meg és őrizzen meg téged az Úr a torokbajtól és minden más betegségtől. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

inget hozatott. Azt mondta, hogy ezek közül válasszák, amelyiket akarják. Egyikük, akivel ott volt két kicsinye is, nagy merészen odafutott, s a len-ingekeket megragadva, a tűzbe vetette. A gyermekek pedig így szoltak anyjukhoz: „Édesanyánk, ne hagyj minket árván, hanem ahogy tápláltál minket tejed édességével, úgy táplálj minket a menyország édességével is!” Akkor a fejedelem felakasztatta az asszonyokat, és húsukat vasfésűvel marcangoltatta. Húsuk fehér volt, mint a hó, és vér helyett tej folyt belőlük.

Mivel pedig az asszonyok meginogtak a kínzások között, az Úr angyala odajött hozzájuk és állhatatosan erősítette őket, mondván: „Ne féljete, hiszen a jó munkás, aki jól kezdi el a dolgát, és jól is végzi be, attól, aki fölfogadta, dicséretet érdemel a bevégzett munkáért, s fáradságáért elveszi jutalmát, s jutalma örvendezés lesz.” Akkor a fejedelem levette a fáról, s kemencébe vettette őket. Isteni közbelépésre azonban kialudt a tűz, és sértetlenül jöttek ki belőle. A fejedelem rájuk kiáltott: „Most már hagyjatok föl boszorkány-mesterkedéseitekkel, s imádjátok a mi isteneinket!” Azok pedig így válaszoltak: „Fejedd be, amit elkezdtél, mivel már elhívtunk a mennyországba.” Akkor ítéletet hozott, s parancsot adott lefejezésükre. Mikor ott álltak, hogy lefejezzék őket, letérdelve imádkoztak: „Isten, aki elválasztottál minket a sötétségtől, s az édességes fényre vezettél minket, ki minket áldozatoddá tettél, vedd magadhoz a mi lelkünket, és add, hogy eljussunk az örök életre.” S így, fejük vétetvén, az Úrhoz költöztek.

Ezután a fejedelem maga elé állította Balázst, s azt mondta neki: „Nos, most imádod az isteneiket, vagy sem?” Felelt Balázs: „Te gonosz, nem félek fenyegetéseidőtől. Tégy, amit akarsz! Itt a testem,

odaadom.” Ekkor a fejedelem a tóba dobta. Balázs pedig a keresztjelét rajzolta a vízre, s az oly szilárdan megállt, mintha szárazföld lenne. Azt mondta: „Ha a ti isteneitek igazán istenek, mutassátok meg erejüket, s jöjjetek ide!” Hatvanöt férfi lépett a tóba, de tüstént elmerültek. Az Úr angyala pedig alászállván ezt mondta neki: „Jöjj ki, Balázs, fogadd el a koronát, melyet Isten neked készített!” Miután kijött, szolt hozzá a fejedelem: „Úgy hát végleg eldöntötted, hogy nem imádod az isteneiket?” Felelt Balázs: „Tudd meg, te szerencsétlen, hogy Krisztus szolgálja vagyok, s nem imádok ördögöket.”

A szent csodáiból nem hiányzik a humor vagy paraszti huncutság. A helytartó először vízbefojtás általi halálra ítélte, de ezt túlélte. A bölcs csodatévő akkor a következőt tette: a partra érve rövid áldást adott a számára halált jelentő tóra, aztán a vízen járva a tó közepéig sétált. Ott megfordult, és barátságosan fölszólította bíráit, hogy saját isteneikbe vetett hitük bizonyosságul kövessék őt a vízen járva. Hatvanöt férfi elfogadta a kihívást, és mind a vízbe fulladt. Végül Balázs püspököt lefejezték.

Szent Balázs (Louvre)

Kezdetben hallgattak a források Szent Balázsról. Kezdetben hallgatnak róla az egyébként annyira beszédes görög atyák. Tisztelete valószínűleg nem közvetlenül a halála után kezdődött. Keleten legkésőbb a 6. századtól, nyugaton a 9. századtól már, mint a torokbajok ellen védő szentet tisztelték. A Balázs-legenda első képi ábrázolása is a 9. századból származik, mely Rómában a Szent Kelemen bazika altemplomában található. Elterjedt ereklyéinek kultusza. Így hamarosan föltűnnek Szent Balázs maradványai Tarantóban, St. Blasienben, Mainzban, Trierben, Lübeckben, Párizsban és Raguzában, ahol a város védőszentjévé is lett.

Tisztelete a 12. századtól lett általános, mégpedig egy gégedaganat elleni imádsággal kapcsolatban. Később vérzések, hólyagbetegségek, továbbá kelések, kólika, pestis és fogfájás esetén fordultak hozzá. A késő középkorban a tizennégy segítőszent közé sorolták. Az orvosok, posztókereskedők, gyertyaöntők, fűvós zenészek, barmok védőszentje, kedvező időjárásért is segítségül hívták. A tizennégy segítőszent közé sorolták. Számos templomot szenteltek neki Konstantinápolyban és Rómában egyaránt. Magyarországon a 16. századtól ismerjük a gyertyaáldást és a balázszáldás könyörgését. A 17. században nyomtatták ki a Rituale Romanum (Római Szerartáskönyv) függelékében.

Szent Balázs a népi hagyományokban

A magyar néphagyományban a **balázszjárás** népszokása kötődik a szent emléknapjához. Ezt a szokást, melyet balázsolás néven is ismertek, elsősorban a Dunántúl északi részén jegyezték fel, a 17. századtól kezdve, de a Kárpát-medence nagy részében elterjedt szokásnak számított. Az iskoláskorú gyerekek végigjárták a falvak házait és áldást kívántak a családoknak.

Ennek során egyes helyeken rövidebb, szindarab szerű előadásokat is tartottak, másutt csak rövid köszöntőt mondtak vagy énekeltek. A gyerekek közül az egyik fiú Szent Balázs püspöki ruhájába bújt, a többiek pedig különféle jelmezeket öltöttek magukra. Nyársat vittek magukkal és az áldáskérő szövegek elmondása után a háziak étellel jutalmazták meg őket. A falujárás után az ételeket elvitték az iskolába vagy a templomba, hogy azzal támogassák a közösséget. Ott az étel egy részét közösen fogyasztották el. Az adományok begyűjtése mellett a balázszjárás – amolyan reklámkampány is volt – ennek során toboroztak még több gyermeket az iskolába.

*Krisztus Jézus teremtötte,
Szűz Mária oszlassa,
megváltó Isten segítse!
Torokgyógyító Szent Balázs,
könyörögj érte! (Ráolvasás)*

Gabonaszem megáldása

A Mura-vidéken és Baranyában a gazdák a szőlőskertjük négy sarkában megmet-szettek egy-egy tőkét, hogy Balázs védje meg a termést, zavarja el onnan a szőlőszemeket csipegető madarakat, nehogy kárt tegyenek a termésben. A délvidéki Topolyán a gazdák néhány gabonaszemet helyeztek zsebükbe és úgy mentek be a templomba. Ott azért imádkoztak, hogy a szemek jó termést hozzanak. Hazatérve a gabonaszemeket az állatok elé szórták, hogy a jószág ne legyen beteg.

Szent Balázs a magyar irodalomban

Pilinszky János 1961-ben így ír Szent Balázs ünnepéhez kapcsolódóan és talán ez a szentek tiszteletének egyik legfontosabb meglátása: *„Aki hívő a Balázsz-gyertyák fényébe térdepel, még ha arra kérné is Szent Balázs közbenjárását, szíve legmélyén, legvégül mégse a „közvetlen csodára”*

számít. Annál szinte többet és mélyebbet remél: a szent közbenjárását Istennél. Legvégül tehát Istenre bizza kérését magát is. Igen, aki a Balázsz-áldást magára veszi, Isten végső irgalmába vetett bizalmának adja tanújelét. Nem szokás és nem is babona, hanem Isten irgalmába vetett

végző, s nagyon is felnőtt bizalmunk megvallására szép alkalom hát a szent ünnepén az oltárrács elé térdelnünk.”

Források:

Váci Egyházmegyei honlap anyagai,
Jacobus de Voragine: Legenda Aurea

Emlékezzünk Szent Balázsról

(népdal)

Emlékezzünk Szent Balázsról,
Hogy ma vagyon napja;
Többször is, hogy megérhessük,
Az Úristen adja!
Emlékezzünk Szent Balázsról,
Kérjük szent áldását:
Mindnyájunktól távoztassa
Torkunknak fájását!
Szent Balázs a torokfájás
Ellen nagy védelmünk.
Adjál is hát nyers szalonnát,
Háziasszony, nekünk!
Csak hozz hurkát, kolbászt, sunkát,
Nézd, a nyársunk üres!
Ha sajnálod ajándékos,
Maradj magad ehese!

Elmúlik már a víg farsang,
Mi azt nem siratjuk.
Majd a böjtön iskolában
Jobban tanulhatunk.
Sirassák meg a lányok, kik
Otthon maradának,
Kiknek a sok méreg miatt
Ráncos az orcájuk!
Hapodári-kapodári –
A hamvazószerda.
Füzzetek, lányok, koszorút
Kővágórsi dombra!
Mi már többé nem tréfálunk,
Ajándékot várunk.
Rólatok megemlékeztünk,
Istennek ajánlunk!

Kedves Olvasóink!

„Vesztve szeretünk csak igazán”
Prof. Dr. Kabdebó Lóránt irodalomtörténész, Budapest-Zugló és Miskolc díszpolgárát, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának alapító dékánját 2022. január 24-én magához szolgáltatta teremtője.

Emlékét a tiszteletére tartott rendezvényekkel is folyamatosan őriztük.
A gyászoló család